

Četdeset godina oružanih snaga Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije

Četiri decenije u životu jednog čovjeka je polovina njegova vijeka. U životu naroda, u njihovoj istoriji — to je samo jedan trenutak. Ali minule četiri decenije od početka narodnooslobodilačkog rata i revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije do dana današnjeg, mjerene revolucionarnim ostvarenjima u svim oblastima društvenog života, posebno u oblasti izgradnje naših oružanih snaga i sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u cjelini, nadmašuju stoljeća.

U tom razdoblju naša zemlja je doživjela potpun preobražaj u svakom pogledu. U mnoštvu ostvarenja naše revolucije koja su osobene pojave u istoriji revolucija, i koja su zadivila svet, sigurno su najneobičnija pojava — naše oružane snage, prije svega, način na koji su stvarane i način na koji su se razvijale. Tu činjenicu drug Tito je uočio i konstatovao još u toku narodnooslobodilačkog rata. Analizirajući trogodišnje ratno iskustvo u referatu na Drugom zasjedanju AVNOJ-a (29. 11. 1943), drug Tito je, između ostalog, rekao: »Mogu smjelo tvrditi da je stvaranje narodne vojske pod ovakvim uvjetima pod kojima je stvarana naša, jedinstven primjer u historiji.«

Tito se često vraćao toj temi i svaki njegov novi stav s tim u vezi značio je dalje elaboriranje i obrazlaganje osnovne misli da je naš narodnooslobodilački rat bio jedinstvena pojava u istoriji, u prvom redu, po načinu na koji je stvarana naša narodna revolucionarna armija.

Ravno deset godina nakon Drugog zasjedanja AVNOJ-a, odgovarajući na pitanje o značaju iskustava iz narodnooslobodilačkog rata u intervjuu »Narodnoj armiji«, Tito je rekao: »Bilo je u historiji partizanskih ratova, bilo je ustanaka, bilo je čak slučajeva da su neke armije tako izrasle, ali u historiji nema primjera da je na ovakav način i pod ovakvim uslovima u neprekidnoj, nejednakoj, i žestokoj borbi sa stostruko jačim neprijateljem izrasla ovakva armija, koja je svojim oružjem i borbom omogućila da i dalje raste. Takvog primjera u historiji nije bilo.«

Tito je o tome govorio i prilikom njegovog posljednjeg razgovora sa rukovodiocima oružanih snaga uoči Dana armije 1979. godine. Postavljajući zahtjev, koji je poprimio značenje oporuke, da naša armija treba da ostane uzdanica naših naroda i narodnosti kao što je uvijek bila, drug Tito je rekao i ovo: »Naša armija na koju zaista možemo biti posnosni, stvarala se na jedinstven način.« Tim Titovim posljednjim kazivanjem o našoj armiji, o našim oružanim snagama, otvaramo ovaj blok u svečanom broju »Vojnog dela«, posvećenog četrdesetogodišnjici njihovog stvaranja i razvoja.

JOSIP BROZ TITO

Želim da Armija ostane uzdanica naših naroda i narodnosti

Iz razgovora Josipa Broza Tita sa delegacijom oružanih snaga SFRJ prilikom prijema povodom Dana Jugoslovenske narodne armije, u Karađorđevu, 21. decembra 1979. godine.

Radeći ovih dana na svojim Sjećanjima, zastao sam nad periodom uoči drugog svjetskog rata. I to vrijeme me, na žalost, dosta podsjeća na ovo sadašnje doba. Tada, 1935. i 1936. godine, događaji su se brzo smjenjivali. Osjećao se nekakav haos u svijetu, vlade su padale, situacija se ozbiljno zaoštravala. Antanta se raspala, u Evropi je počeo da raste teror, učvršćivala se vlast fašista, a posebno Hitlera. Talijani su vršili pritisak na Jugoslaviju, tražeći promjenu granica.

Sadašnja situacija je takođe vrlo ozbiljna i opasna po mir u svijetu. Trka u naoružavanju među velikim silama ne služi na dobro. Jer, kad god se uvećava naoružanje, čovječanstvo se približava ratu. Ipak, ja mislim da rata neće biti.

U svijetu su dominantna dva društvena sistema, socijalizam i kapitalizam, i svaki od njih nastoji da opstane i da sebi obezbijedi budućnost. Međutim, tu su sa svojim interesima i velike sile koje imaju veliki uticaj na međunarodne odnose. Ali tu su i nesvrstane zemlje, koje pozitivno djeluju u pravcu smirivanja u međunarodnim odnosima. Pitam se: da nije pokreta nesvrstanih i njegove aktivne uloge na međunarodnoj sceni, šta bi bilo sa svijetom? Nesvrstanost je zaista jedina alternativa za čovječanstvo. Pokret nesvrstanih je poslije Havane opet očvrsnuo.

U ono vrijeme, uoči drugog svjetskog rata, zbog opasnosti u kojoj se našla Jugoslavija, trebalo je prije svega jačati Komunističku partiju Jugoslavije. Ona je jedina bila u stanju da povede naše narode u borbu za odbranu od fašizma. I sada, je isto tako, zbog opće situacije u svijetu, neophodno jačati ulogu Saveza komunista Jugoslavije. Avangarda radničke klase treba uvijek da je čvrsta i sposobna, kad god je situacija složena.

Imajući te međunarodne odnose na umu, i mi bismo u svojoj zemlji morali bolje da se ponašamo. Stabilnost našeg društva zavisi od nas samih. Prije svega treba što prije stabilizovati našu privredu. Za to je Partija odgovorna. Odgovornost, disciplina i red moraju jačati. Takođe je značajno i jedinstvo Saveza komunista. U posljednje vrijeme, SKJ je značajno nabujao, jer je u njegove redove došlo mnogo mladih ljudi. I to je razlog da se pojača ideološki rad i da se što više snaže partijska disciplina i odgovornost.

Stabilnost našeg društva i naše privrede ima odraza i na odbranu zemlje. Veoma sam zadovoljan kad vidim da vi, drugovi, u Armiji pažljivo pratite sva zbivanja u zemlji i da sa svoje strane doprinosite, koliko možete, da stvari idu nabolje. Na vama, odgovornim rukovodiocima, je da vodite računa o tome da oružane snage budu stalno spremne i da ne dozvolimo nikakvo iznenađenje.

Vi u Armiji moraćete, kao i do sada, dobro da rasporedite onaj dio budžeta koji je namijenjen za oružane snage, jer Federacija, zbog stabilizacije, neće moći da nadoknadi sve ono što je obavezna prema vojnom budžetu. Biće neophodno da štedite. Domaćinski se odnosite prema društvenim sredstvima. Vidim da ste, prilikom usvajanja budžeta u Skupštini, poslužili kao primjer drugima. Savezni sekretar je, obrazlažući potrebe oružanih snaga, zatražio manja sredstva od onih koja odbrani pripadaju u skladu sa društvenim dogovorom. To je dobro, to treba i drugi da slijede. Kada ste vi štedljivi i odgovorni prema društvenom dinaru, onda imate pravo da to tražite i od drugih. Pripadnici Armije, kao komunisti i građani, treba da se u tom pravcu založe i u sredini u kojoj žive.

Htio bih da iskoristim ovu priliku da čestitam svim pripadnicima naših oružanih snaga praznik naše armije, koja je, zahvaljujući brizi svih nas, cijele naše zajednice, izrasla do visokog nivoa borbene osposobljenosti i gotovosti. Armija je dala veliki doprinos sticanju i jačanju prestiža naše zemlje u svijetu, i u toku i poslije rata. Na taj prestiž mi možemo biti ponosni. Ali, ona je taj ugled, prije svega, jačala unutar zemlje. Naš narod voli svoju Armiju. Naš narod je sa velikim razumijevanjem pozdravio i podržao koncepciju opštenarodne odbrane, koja predviđa učešće svih

građana u odbrani naše socijalističke zemlje, u odbrani tekovina naše revolucije.

Stvaranje naše Armije počelo je u najtežim momentima za našu zemlju, kada su je fašisti okupirali i međusobno podijelili. Naročito nas je teško pogodilo to što se u Jugoslaviji našao dosta veliki broj domaćih izroda, izdajica, što su okupatorima priskočili u pomoć ustaše Pavelića, četnici Draže Mihailovića i drugi kvislinzi.

Početak je bio najteži. Prva proleterska brigada odigrala je zaista ogromnu ulogu u stvaranju naše armije. Bilo je mnogo žrtava, ali broj boraca se nije smanjivao, jer su stalno pristupali novi. U svakom predahu, prije i poslije velikih bitaka, orila se pjesma. Velikog uticaja imao je i pravilan odnos prema seljacima. Ništa se nije smjelo silom uzimati. A naši ljudi, pored ostalog i zbog takvog odnosa prema njima, davali su sve što su mogli da daju. Pored toga, počev od Užica, stvarani su narodnooslobodilački odbori i oni su od početka igrali ogromnu ulogu. Njihov je zadatak bio i briga o snabdijevanju naših jedinica, što su sa uspjehom izvršavali.

Jednom riječju, stvaranje prve regularne jedinice naše narodne armije predstavlja veliki događaj. Mnogi ne mogu da sagledaju svu veličinu toga čina. Radili smo to kao nešto što je bilo potrebno i normalno. Ali danas, kada na to gledamo sa historijskog rastojanja, vidimo kakav je to bio grandiozan poduhvat.

Rađanje i stvaranje naše armije nije nešto što je uobičajeno. Bio je to jedinstven slučaj u borbi naroda za svoju slobodu i nezavisnost. Takvi i slični ustanci najčešće su doživljavali neuspjehe. A naša Narodnooslobodilačka vojska je stalno rasla i jačala. Bio je to rezultat politike koju smo vodili, pravilnog odnosa prema narodu i jasnog ukazivanja na perspektivu koju otvara naša borba. Naša borba bila je u stalnom porastu i zbog toga što nismo dozvoljavali da se pojedini neuspjesi pretvaraju u poraze. Naš stav je bio: ako se negdje mora odstupiti, to se odmah mora nadoknaditi pobjedom na drugom mjestu, da bi se moral očuvao i još više ojačao.

Voditi rat sa tako ogromnim i do zuba naoružanim neprijateljima i iz toga rata izaći kao pobjednik — nije mala stvar. Naše jedinice su se pretvarale u sve veću i moćniju borbenu snagu, tako da je naša armija krajem rata narasla na 800 hiljada boraca. Naša armija je izrasla iz naroda i zbog toga je naš narod toliko i voli. A kako je rasla Armija, tako je rastao i njen komandni kadar. Imali smo, doduše, kurseve i škole, ali ljudi su se uglavnom, učili i vrednovali na bojištu, u bitkama protiv neprijatelja, prsa u prsa.

Starješine su napredovale ne po volji ovog ili onog već po ocjeni i želji samih boraca. Eto, zato ja i kažem da se naša armija, na koju zaista možemo biti ponosni, stvarala na jedinstven način.

Ovaj praznik ima ogroman značaj, ne samo kao povod za oživljavanje sjećanja na prošlost. On ima ogroman značaj za nove generacije naših građana i posebno pripadnika naše armije i naše teritorijalne odbrane. Jer, potrebno je da se iskustva iz naše borbe prenose na mlade. Razumije se, današnja Armija u pogledu naoružanja ne može se upoređivati sa onom iz vremena narodnooslobodilačke borbe, pa ni sa onom sa kraja rata, iako je već tada bila dosta dobro naoružana. Ali, i danas moramo gajiti tradicije našeg narodnooslobodilačkog rata i onaj moral koji je vladao među borcima i u našoj Komunističkoj partiji.

Eto, drugovi, to sam htio da kažem vama, sadašnjim rukovodionicima naše armije. Nastavite rad na daljem usavršavanju Armije. Sredstva koja su za to potrebna naš narod rado daje. Narod zna da nam je potrebna odbrana i da ona zavisi od svih nas, a ne samo od Armije. Ali, Armija je jedna od osnovnih garancija da Jugoslavija više nikada ne može biti ničiji pion, da niko neće smjeti da posegne na našu slobodu i nezavisnost. Jer, naš narod je, ako zatreba, spreman da se bori zajedno sa Armijom.

Ja zahvaljujem što ste doprinijeli da naša armija bude ponos naših naroda, sposobna da brani i odbrani zemlju od bilo kog agresora. Naročito se radujem što je moralno-političko stanje u Armiji na visini. Čuvajte jedinstvo i ubuduće. Valja stalno raditi na tome da moralno-političko stanje Armije bude na visini, da se pripadnici Armije vaspitavaju u socijalističkom duhu, da Armija i dalje bude uzdanica naših naroda. Treba jačati jedinstvo zemlje i bratstvo naših naroda i narodnosti i što dosljednije graditi socijalističko društvo. U pogledu jedinstva i izgradnje socijalizma, Jugoslavija treba da bude primjer drugima. Armija ima veliku ulogu u podizanju svijesti njenih pripadnika, naših građana, a posebno omladine. Ja imam najmanje briga sa Armijom. Vi ste jedinstveni. Ono što JNA preduzme da izgradi ili da nešto drugo učini ona i izvrši. Ona se, dakle, na djelu dokazuje. I pored toga što naša vojska obavlja svoje svakodnevne vojničke zadatke, što se vojnostručno i politički osposobljava, ona stigne i da učestvuje u izgradnji zemlje. I u tome ona daje primjer kako se treba zalagati da bi naša zemlja napredovala.

Želim vam mnogo uspjeha u budućem radu, želim da Armija ostane uzdanica naših naroda i narodnosti.